

тощо рекламу як видові поняття [3, с. 110].

Український закон оперує поняттям «прихована реклама», під яким розуміє інформацію про особу чи товар у програмі, передачі, публікації, якщо така інформація слугує рекламним цілям і може вводити в оману осіб щодо дійсної мети таких програм, передач, публікацій [1]. Отже, цей вид реклами також можна віднести до неналежної.

Список використаних джерел

1. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 № 270/96–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.

2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

3. Воеводин Б. В. Особенности правового регулирования в сфере рекламы в Украине и Российской Федерации на примере отраслевых законов: гражданско-правовые аспекты / Б. В. Воеводин // Вестник Пермского университета. – 2013. – Выпуск 1 (19). – С. 107–116.

Гуменюк О.В.

студентка V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

*Науковий керівник: д.ю н., доцент, завідувач кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ.*

Калаур І.Р.

СЕКРЕТНИЙ ЗАПОВІТ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Спадкове право – одна з найбільш досліджених і стабільних ділянок цивільного права, яка визначає порядок переходу майна від померлої особи (спадкодавця) до її спадкоємців. Законодавством України передбачено спадкування у двох формах – за заповітом та за законом. Спадкування за заповітом відіграє провідну роль, оскільки надає можливість власнику на свій розсуд розпорядитися майном на випадок смерті. Цивільним кодексом від 1 січня 2004 року був передбачений новий вид заповіту – «секретний заповіт».

Метою цієї статті є визначення поняття секретного заповіту, а також особливостей цього нового інституту спадкового права.

У вітчизняній науці окремі питання спадкового права досліджувались такими науковцями, як Є.О. Рябоконь, Ю.О. Заїка, О.О. Первомайський, О.К.Печений, В.М. Кучеренко, І.В. Спасибо-Фатєєва, В.Ю. Чуйкова та інші. Проте зазначеними авторами досліджувались або лише певні аспекти спадкового права, або коментувалися відповідні норми ЦК. Наукових же праць зі спадкування за секретним заповітом не досить для повноцінного вивчення. Так, недослідженими залишаються такі проблемні питання, як недосконалість правового закріплення даного

інституту, що саме посвідчує нотаріус у цьому випадку, а також інші питання щодо правової природи секретного заповіту.

У більшості країнах Європи (Німеччині, Іспанії, Італії, Португалії тощо) практика посвідчення такого виду заповіту як «секретний» (таємний або закритий) існує вже довгий час. Інститут секретного заповіту в Україні не має історичного підґрунтя, а це означає відсутність досвіду в цій сфері, що негативно відбивається на врегулюванні даного питання на законодавчому рівні. Навіть відсутня єдина думка стосовно визначення статусу секретного заповіту. Одні науковці виділяють його як окремий вид заповіту, який отримав спеціальне закріплення у статтях ЦК, що свідчить про його самостійність. Інші вважають, що таке виокремлення є недоцільним, оскільки зміст заповіту не містить істотних особливостей, які дадуть змогу виділити його в окремий вид. Єдина його особливість полягає у нотаріальній процедурі посвідчення заповіту, що є особливістю нотаріально процесуальних дій, яких слід дотримуватися нотаріусу при посвідченні заповіту [4].

Відповідно до ч.1 ст. 1249 ЦК України, секретним є заповіт, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом [1]. Секретний заповіт за процедурою складення, оформлення та нотаріального посвідчення суттєво відрізняється від загальноприйнятих заповітів, які були раніше і які й зараз складаються у переважній більшості [2]. Посвідчити такий заповіт має право лише нотаріус. Особа, яка склала секретний заповіт, подає його в заклеєному конверті нотаріусові. На конверті має бути підпис заповідача. Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний напис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує.

Науковці загалом позитивно ставляться до цієї новели, говорячи про те, що це додаткова гарантія дотримання таємниці заповіту. Однак виникає питання – гарантією таємниці від кого? Діюче законодавство і так покладає на нотаріуса обов'язок зберігати таємницю нотаріальної дії.

Чи зашкодить така новела перш за все самому заповідачу? При посвідченні заповіту нотаріус допомагає заповідачу чіткіше сформулювати свої думки, перевіряє відповідність заповіту нормам чинного законодавства. Незважаючи на таку кваліфіковану допомогу, у судах часто розглядаються справи щодо визнання заповіту недійсним. Тому можна лише прогнозувати зростання кількості недійсних секретних заповітів, оскільки пересічний громадянин не компетентний у питаннях щодо різниці між заповітом та договором дарування, договору довічного утримання чи сервітуту [3].

Ще однією причиною недійсності секретного заповіту може бути та обставина, що при написанні заповіту неможливо підтвердити, в якому стані знаходився заповідач та чи співпадали його воля та волевиявлення.

Особливо складними для вирішення є питання складання заповіту під впливом загрози або насильства, або коли заповідач не усвідомлює

значення своїх дій. У зв'язку з цим украй важливим представляється розширення повноважень нотаріусів стосовно підтвердження дієздатності заповідачів. Крім того, форма секретного заповіту, що здійснюється самостійно спадкодавцем без залучення свідків, може утруднити подальше тлумачення волі заповідача. До складання такого заповіту не залучаються інші особи, які можуть надалі пояснити і більш повно розкрити дійсні наміри і дійсну волю спадкодавця [4].

Незважаючи на те, що в статті 1249 Цивільного кодексу України зазначено про посвідчення секретного заповіту нотаріусом, в цьому випадку нотаріус не посвідчує секретний заповіт, а лише засвідчує. Підпис заповідача на конверті з заповітом підтверджує, що той віддав його на зберігання. Якщо наміри заповідача змінились, то заповідач може отримати назад свій конверт із секретним заповітом. При цьому підпис заповідача на заяві про скасування секретного заповіту має бути нотаріально засвідченим.

Головна мета інституту секретного заповіту – максимальний захист таємниці заповіту. Але без належної правової регламентації цього зробити неможливо. Деякі науковці цілком слушно проводять аналогію між посвідченням секретного заповіту і такою нотаріально дією, як прийняття документа на зберігання, відповідно до якої документ може бути прийнятий на зберігання нотаріусом без ознайомлення з його змістом [5].

Щодо процесуальних особливостей секретного заповіту слід зазначити, що проблеми таємниці та секретності нотаріальних документів лише починають досліджуватися, а практика посвідчення і оголошення секретних заповітів настільки мала, що не увійшла навіть до постанови Пленуму Верховного Суду України „Про судову практику у справах про спадкування” від 30.05.2008 р. та до Листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних прав «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 р.

Це питання потребує подальшого дослідження і послідовного удосконалення законодавства. Ці та інші обставини призводять до того, що секретний заповіт є зовсім непопулярною формою заповідальних розпоряджень, про що свідчить статистика за минулі роки [4].

Спадкове право надає особі можливість обрати для себе найбільш прийнятну форму розпорядження своїм майном на випадок смерті. Одним із можливих варіантів реалізації цієї можливості є складання секретного заповіту. Через недостатню врегульованість цього нового інституту, поширеність складання секретних заповітів невелика. Для уникнення прогалин у чинному законодавстві потрібно, насамперед, внести зміни до діючого ЦК України, а також використовувати досвід зарубіжних країн, в яких поняття «секретний заповіт» існує не один рік, а також відсутні колізії стосовно даного питання.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України: чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 3.09.2012 р.: (відповідає офіційному текстові). – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 272 с.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – Т. II. – 1120 с.
3. Заїка Ю.О. Законодавчі проблеми спадкового права / Ю.О. Заїка // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 213-216.
4. Істоміна О. Ю. Актуальні питання секретного заповіту / О. Ю. Істоміна // Вісник студентського наукового товариства Дон НУ. – 2014. – №1. – С.57 - 61.
5. Калініченко О. Форми заповіту за цивільним кодексом України / О. Калініченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2011. – № 88. – С.110-112.

Дмитренко Т.С., Осадчук О.С.

студенти IV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри

цивільного права і процесу ТНЕУ

Лукасевич-Крутник І.С.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФАКТИЧНИХ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Ще зовсім недавно подружжя, які жили у цивільному шлюбі, були рідкістю. Однак, станом на сьогодні ситуація дещо змінилась. Статистика показує, що сьогодні багато молодих людей у нашій державі вважають за краще або взагалі не оформляти офіційним чином свої сімейні відносини, або певний час жити без реєстрації шлюбу. До подібного способу життя різні верстви суспільства ставляться по різному. Одні вважають таке проживання не припустимим, таким що веде до розпусти, інші ж, навпаки, бачать у цивільному шлюбі панацею від багатьох сімейних проблем. Однак цивільний шлюб зайняв важливе місце в системі сімейних відносин, і на це доводиться зважати і психологам, і юристам, а іноді – навіть політикам.

Зауважимо, що в більшості країн Заходу проблема фактичних шлюбних відносин взагалі відсутня. У законодавстві багатьох європейських країн фактичне проживання чоловіка і жінки є укладенням шлюбу, і реєстрація, яку проводять найчастіше лише релігійні організації, розглядається виключно як данина традиції. В Україні з перших років радянської влади держава взяла на себе функцію реєстрації шлюбних відносин, що в деяких випадках ускладнює правовий статус учасників цивільного шлюбу [1].